

Programa
**Atenció Primària
sense fum**
www.papsf.cat

Memòria 2017

El Programa Atenció Primària Sense Fum és una iniciativa promoguda des del 2002 per les societats científiques (CAMFiC i AIFICC) i l'Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT), amb l'objectiu de millorar el perfil d'actituds i comportaments sobre el tabaquisme, dels professionals d'AP i facilitar la disminució de la prevalença del tabaquisme entre els professionals i en la població en general.

Responsables de la Comissió Tècnica:

Roser Casals i Joan Lozano (CAMFiC), Sílvia Granollers i Laura Sancho (AIFICC), Carmen Cabezas, Josep Maria Suelves i Araceli Valverde (ASPCAT).

Coordinadora del programa: Guadalupe Ortega Cuelva

Composició de la Xarxa: El PAPSF integra activitats de prevenció, de promoció, d'actualitzacions i formacions, de suport/consultes, als professionals dels centres d'AP en temes de tabaquisme. A data d'avui a la xarxa del PAPSF la componen **908 professionals**, d'ells, 594 professionals són referents d'AP i 314 són professionals d'altres àmbits (hospitals, farmàcia, presons, tècnics del territori, etc.) i 349 Newsletter.

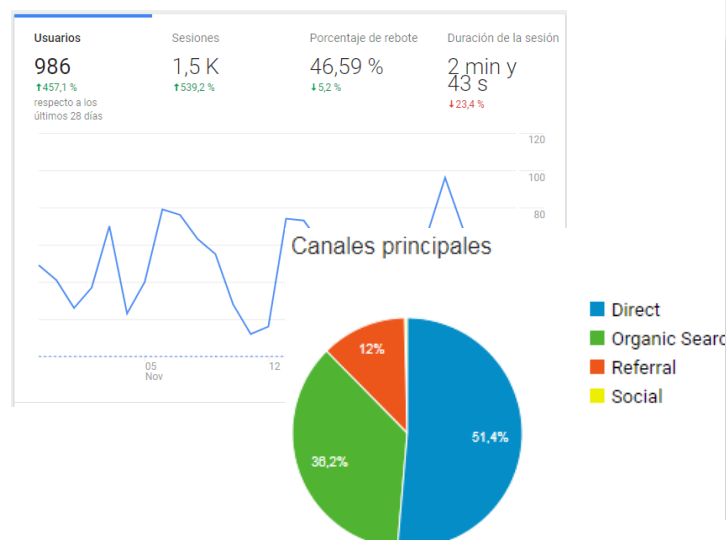

La informació per a tota la xarxa del PAPSF es realitza mitjançant un web específic www.papsf.cat amb reforç de e-mails periòdics de recordatori de novetats, sent el canal principal d'entrada al web (direct).

Oferim actualització periòdica de tots els esdeveniments relacionats amb tabaquisme: [Home](#) [Notícies](#) [Activitats](#) [Deixar de fumar en 4 passos](#) [Biblioteca](#)

Aquest any hem fet millores en el web:

- Reorganització home: disseny més intuïtiu.
- Sincronització amb xarxes socials (twitter, facebook)
- Deixar de fumar en 4 passos: Adaptació segons noves guies PAPSF
- Google analític: informació moviments

Página	Número de páginas vistas
/	1.030
/Noticias_Detall.aspx?nNoticiaId=415	453
/DeixarFumar.aspx	313
/Activitats.aspx	247
/Noticias_Detall.aspx?nNoticiaId=408	237
/Index.aspx	191
/Noticias_Detall.aspx?nNoticiaId=419	183
/Materials.aspx	151
/Biblioteca.aspx	135
/Noticies.aspx	108

En finalitzar l'any 2016 ens vam marcar unes noves línies de futur per aquest any 2017. Ens vam proposar la creació de noves línies d'actuació en els propers anys .

1. Grup de treball d'intervenció grupal en tabaquisme. Prova pilot

La intervenció grupal es demostra útil en educació per a la salut en Atenció Primària (AP) i especialment en l'abordatge del tabaquisme per la seva efectivitat demostrada de manera equivalent a altres tipus d'intervencions amb el mateix temps de contacte (evidència tipus A). El seu cost-benefici en igualtat de temps i recursos, major que la intervenció individual (evidència tipus C). L'efecte positiu afegit degut al grup i les relacions socials: oportunitat de compartir tècniques conductuals per facilitar els processos de canvi i el reforç/suport d'altres participants.

El grup de treball d'intervenció grupal es va constituir a finals del 2010. Durant aquests anys han elaborat un protocol d'actuació amb materials de suport orientatiu i han realitzat formacions presencials. Els professionals han valorat positivament la formació i

els materials de suport, no obstant, hem pogut percebre les dificultats per posar en marxa aquest tipus d'intervenció i que pugui coexistir en el catàleg de serveis amb les individuals.

Les raons més comentades:

- No aconseguir suficient nombre de pacients
- Dispersió geogràfica (en àmbit rural)
- Manca d'expertesa en els professionals
- Manca de suport i estructura logística en alguns centres
- Programes informàtics d'història clínica poc adaptats a registres d'intervencions grupals.

Fruit d'aquest feedback, durant aquest any, es vam plantejar començar una **prova pilot d'intervenció grupal per territori** a la zona de la SAP Muntanya i Baix Llobregat, liderat per la referent Anna Gómez-Quintero i Silvia Copetti respectivament, ambdues integrants del grup de treball d'intervenció grupal, amb els objectius de:

- Aconseguir equitat en població atesa. Accés a intervenció individual/grupal en CS.
- Ampliar la preparació i expertesa entre els professionals en IG.
- Valorar/Avaluar si és cost-efectiva i si afegeix millores en realitzar-la per territoris.
- Elaborar un protocol amb l'experiència per fer-ho extensible a altres territoris

26/09/2017 Nota de premsa

L'atenció primària de Barcelona de l'ICS impulsa un projecte pilot per millorar les teràpies grupals per deixar de fumar

- La iniciativa del Programa atenció primària sense fum permet reunir grups amb un nombre suficient de participants, oferir una millor accessibilitat a la ciutadania, i formar professionals dels diversos CAP en tècniques de dinàmica de grups
- Amb l'experiència d'aquest projecte pilot s'elaborarà un protocol que facilitarà la implantació de la intervenció grupal en tabaquisme a tot Catalunya

Durant el primer semestre s'ha presentat el projecte al grup del procés de Promoció de la Salut i al comitè de Direcció. Una vegada aconseguida la seva implicació, vam realitzar una reunió amb tots els referents del territori per conèixer el mapa de situació i establir l'organització dels grups a realitzar (lloc, dates, edicions, logística...). Al segon semestre s'han començat els primers grups d'intervenció grupal. En aquests grups poden participar com a oients altres professionals del territori per millorar la seva expertesa. Anem recollint els punts forts, les dificultats e incidències. L'estiu del 2018 farem l'avaluació i establim un protocol orientatiu que pugui fer-se extensible a altres territoris.

[Nota de premsa ICS](#)

2. Materials específics del PAPSF (guies d'ajuda)

Portem 15 anys del programa i tots els centres d'AP han estat acreditats com a Centres Sense Fum entre el 2002 al 2009. Durant aquest temps han hagut molts canvis de professionals dins de l'AP, per això creiem necessari "RENOVAR LA FORMACIÓ PRESENCIAL" i els materials d'ajuda: [guies actualitzades per ajudar a deixar de fumar dirigides a professionals i a pacients](#).

Son materials que mostren una intervenció pràctica i basada en evidència amb la intenció de "seduir" i disminuir les barreres davant de la intervenció en tabaquisme en la pràctica clínica habitual, amb molt bona acceptació entre els professionals.

Amb la distribució de les noves guies en tots els centres d'AP, els referents poden realitzar en els seus EAP un curs presencial de 2 hores: ["Formació pràctica en la intervenció per ajudar a deixar de fumar"](#) utilitzant les guies i una presentació amb apunts que els oferim en el web.

3. Oferta formativa del PAPSf

Aquest any hem començat a utilitzar el programa informàtic (FAP) que utilitza la CAMFiC per a formacions i activitats. Aquest programa ens facilita, per un costat, la gestió de les formacions i per altre, dels certificats que es descarreguen directament a la borsa de treball de l'ICS.

FORMACIÓ PRESENCIAL

Formació de formadors: Per tal de homogeneïtzar el tractament del tabaquisme en AP, amb uns criteris mínims, hem elaborat una formació de formadors (4 hores) per als referents que la necessitin prèviament a realitzar la formació perifèrica en els seus EAP (2 hores). Amb les noves guies i la presentació elaborada i acreditada.

Territori	Data	Assistents	Hores
Barcelona	27/04/2017	44	4
Girona	18/05/2017	36	4
Tarragona	28/09/2017	32	4
Lleida	26/10/2017	16	4
Catalunya Central	09/11/2017	27	4
TOTAL		155	20 Hores

Formacions perifèriques en els EAP: Formació pràctica en la intervenció per ajudar a deixar de fumar (2 Hores): durant aquest mesos, més de 50 EAP (més de **900 professionals**) han rebut la formació a càrrec dels seus referents de tabaquisme en el seu CAP. Durant el primer trimestre del 2018 haurien de rebre la formació tots els EAP de Catalunya.

Formació específica per a referents

Curs	Territori	Data	Assist	Hores
Intervenció Grupal en Tabaquisme des de l'Atenció Primària	Barcelona	03/03/2017	28	8
Recursos en la intervenció Grupal i la formació: una mirada empoderadora	Barcelona Autoformatiu per grup de treball	09/06/2017	10	3
Abordatge en adolescents tabac, cànnabis i alcohol. Aprofundiment.	Lleida	13/06/2017	28	8
Com tractar conjuntament amb cànnabis	Catalunya Central	20/10/2017	34	2
		TOTAL	100	21

FORMACIÓ EN LÍNIA

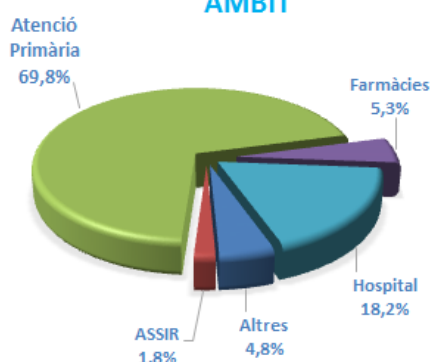
Curs bàsic (20h): Intervenció en tabaquisme. Des del 2013 portem 16 edicions amb un total fins a data d'avui de 5792 professionals formats ([Informe](#)). Durant l'estiu, hem realitzat una revisió de tota la documentació i guions per actualitzar els continguts i també per adaptar-los a les noves guies. Per altre costat, hem obert l'accés del curs als aprovats de totes les edicions, per tal que puguin tenir-lo com a consulta tant els guions com la documentació.

REGIÓ

Aquest any s'han realitzat quatre edicions, amb **1159 professionals formats**. La majoria d'AP, no obstant, professionals d'altres àmbits també estan realitzant aquesta formació, especialment professionals de farmàcia amb els que hem fet un acord.

ÀMBIT

Curs de pràctica avançada d'intervenció en tabaquisme. Seguint la mateixa línia dels cursos bàsics de formació online, amb vídeos i amb dibuixos, en format de joc de simulació, en Moodle, hem iniciat un nou curs avançat que pretén donar formació continuada als professionals de diferents àmbits, sobre intervenció en tabaquisme quan interacciona amb altres patologies o situacions especials de la vida. Coordinat pel referent Antonio Vallejo.

La forma concreta amb la qual es dona a conèixer els continguts és a través de l'estudi d'un cas de tabaquisme i comorbiditat o situacions especials de la vida.

Hem començat aquest any amb un primer cas d'una dona embarassada que fuma i una primera edició pilot (4 de desembre al 29 de desembre) amb un nombre de professionals limitats (159 inscrits). L'any que ve continuarem amb més casos, un cas d'un pacient que fuma amb comorbiditat de cardiopatia al febrer. Estem finalitzant un cas d'MPOC i tabaquisme que podrem oferir al març. La intenció és oferir un nou cas de situació diferent cada tres mesos.

4. XVII Setmana Sense Fum 2017: “menys fumar i més caminar”

Una de les activitats comunitàries principals del PAPSf és la organització de la Setmana sense fum, que arriba aquest any a la XVIII edició. Al voltant del Dia Mundial Sense Fum, la Semfyc (CAMFiC a Catalunya) organitza la Setmana Sense Fum (SSF). Des del 2013, el PAPSf s'ha fet responsable de portar-la a terme a Catalunya coordinant-se amb altres àmbits com hospitals, farmàcies, municipis, Departament de Salut i ASPCAT, Col·legis i societats/associacions científiques. Enguany del 25 al 31 de maig, amb el lema “Menys fumar i més caminar”. Al voltant del Dia Mundial es realitza la [Roda de Premsa](#) on es presenta l'activitat i els resultat de l'enquesta poblacional.

L'organització de la setmana comporta:

1. Versió en català del [pòster](#)
2. Domini específic: www.setmanasensefum.cat
3. Enquesta per la població en català i autogestió de les dades per analitzar.
4. [Materials específics](#) per les activitats poblacionals (noves guies, bosses i pòsters enviats a tots els centres sanitaris i, al web, vídeos per visualitzar en pantalles).
5. Facebook específic i hashtag #ssfc17 per compartir fotos i vídeos i analitzar posteriorment l'impacte en xarxes socials.
6. [Premi de fotografia](#) adherint-se a la campanya en xarxes socials (facebook, twitter i instagram), sorteig: tres premis valorats de 50 euros en material esportiu.

7. Formulari de recollida de les activitats que s'han portat a terme durant la SSF i autogestió/anàlisi de les dades. [Informe de les activitats recollides](#)

5. Senyalització Entorns Sense Fum

Volem dissenyar una senyalització específica i homogènia per les entrades dels Centres d'Atenció Primària, tant senyalització vertical, com adhesius pel terra. La intenció és delimitar aquest espai, amb l'objectiu de sensibilitzar i evitar el fum en els accessos

La llei només contempla el “recinte”. Els accessos des del carrer públic, no estan contemplats. Una vegada tinguem editats aquestes senyalitzacions, es posarà en marxa, al 2018, un protocol comú per establir reunions en els EAP per acordar les zones a senyalitzar, implicació dels equips directius i acords amb els ajuntaments de cada territori per tal de poder establir aquests espais, entorns sense fum.

6. Jornada de treball: Cap a on hem d'anar?

Portem 15 anys del programa, per la qual cosa, vam creure necessari realitzar una sessió per analitzar l'evolució del PAPSf i marcar les línies per fer avançar el programa. Una mirada cap al futur: per treballar idees per la continuïtat en els propers anys del PAPSf.

El dia 26 d'abril, vam realitzar la [Sessió participativa: Una mirada cap al futur. Cap a on anem?](#) amb grup focal: amb professionals referents de tabac, no referents i directors/es tant mèdics com d'infermeria de tot Catalunya.

Amb els objectius de copsar i debatre directament en equip l'opinió d'un grup representatiu de la diversitat dels professionals de l'APS, respecte el PAPSf i la seva evolució i posar en comú idees de millora /evolució /creació que resultin innovadores i engrescadores pels propers anys, en les diferents vessants del Programa, els seus continguts i els seus objectius.

Es va realitzar una autoavaluació participativa del PAPSf: què mantenir?, què deixar de fer?, què crear o modificar radicalment? Es van extreure una llista de 10 temes claus. hem començat a treballar les línies futures. Es van treballar aquestes idees en grups petits. Finalment es van posar en comú totes les propostes i es va treballar un [document de resum per cada tema clau amb les aportacions de l'autoavaluació i s'han plantejat propostes de futur](#)

Seguint la línia descentralitzadora del PAPSF, fent la nostra reunió anual cada any en un territori diferent, hem realitzat la Trobada de la Xarxa del PAPSF, el dia 23 de novembre, a Girona (Auditori Josep Irla del Edifici de la Generalitat). El lema de la Jornada és: **Catalunya sense fum.... i Girona més!** **Informació/Comunicacions:** [PROGRAMA](#)

L'objectiu general de la Trobada és adquirir i actualitzar coneixements sobre temes de tabaquisme. Va presidir la taula inaugural, l'alcalde de Girona, Sra. Marta Madrenas.

Ens hem reunit **113 professionals, de tot Catalunya**, que han valorat molt positivament els continguts i el format de la Trobada amb una mitjana de 4,33 sobre 5. Hem recollit també alguns aspectes de millora aportats en les enquestes.

Aquest any hem realitzat una trobada participativa, en format interactiu, amb una primera taula de *Casos pràctics teatralitzats i preguntes en directe via Kahoot*.

Una segona taula de *Com treballar el tabaquisme amb la comunitat. Xarxes Territorials*, que es va treballar en petits grups i posteriorment, es va fer posada en comú. Facilitadors: Momentumlab.

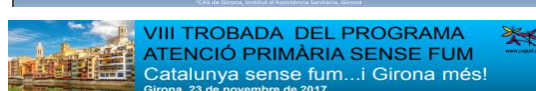
Resum de les aportacions

S'han presentat, aquest any amb un format diferent, **22 comunicacions /pòsters**: El pòster en PDF i un vídeo de defensa de 2-3 minuts. En aquest apartat, vam voler realitzar un [homenatge a la companya Montse Sallent Servitja](#), Llevadora, que va guanyar un dels tres premis al millor pòster l'any passat a Vic.

Les comunicacions/pòsters que han estat premiades:

- [PREMI HOMENATGE 5051 No et fumis la salut. Programa prevenció joves a Girona...](#) [VÍDEO](#)
- [5035 PREMIADA Actitud del fumador davant la llei](#) [VÍDEO](#)
- [5040 PREMIADA Percepció estudiants Grau en Educació Social...](#) [VÍDEO](#)
- [5055 PREMIADA L'organització d'una xarxa territorial. Passos fets i nous reptes](#) [VÍDEO](#)
- [5043 PREMI ORIGINALITAT Tabaquisme i comorbiditat pacients atesos...](#) [VÍDEO](#)

El marc de la Trobada, s'ha constituït la **Xarxa de Prevenció i control del Tabaquisme de la Regió Sanitària de Girona**.

La Dra. Carmen Cabezas va realitzar la conferència de Clausura:

Què funciona en prevenció i control del tabaquisme? què puc fer jo?, que van poder seguir per streaming tots els centres interessats.

Es va realitzar una **mençió especial als i a les referents que s'han jubilat en l'últim any**, per la seva implicació a la Xarxa del PAPSf. Sense els referents el programa no hagués estat possible!

- **Participem en el Consell assessor sobre tabaquisme** a Catalunya i també ens coordinem amb altres xarxes i projectes territorials. Com a integrant del Consell assessor sobre tabaquisme a Catalunya, participació en la proposta de resolució sobre una televisió pública modèlica en matèria de tabac (tram. 250-00688/11). Publicació: BOPC 321. D'acord amb l'article 165 del Reglament, es va adoptar la següent Resolució:

El Parlament de Catalunya insta la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals a trametre les instruccions pertinents als equips de guionatge i de producció dels mitjans de la Corporació perquè els programes emesos per la televisió pública catalana, tant de producció interna com de producció externa, no contribueixin a promoure hàbits poc saludables, especialment pel que fa al tabac en continguts dedicats als joves. Palau del Parlament, 27 de gener de 2017

- **Participació en programes amb finançament dels fàrmacs:** Salut i Barris, Entorns Sense Fum, Embaràs Sense Fum. A l'any 2016, 49.391 persones havien deixat de fumar (eCaP).
- El dia 8 de juny de 2017, **vam participar en la convocatòria a la sessió de la Comissió de Salut per informar sobre el tabaquisme**, tal com es va acordar el 21 d'octubre a Vic, a la **VII Trobada del Programa d'Atenció Primària sense Fum, conjuntament amb la II Jornada de Prevenció i Control del Tabaquisme de la Catalunya Central**. Amb el lema "Nou país, nous reptes en tabaquisme":

✓ Guadalupe Ortega i Cuelva. PAPSf i Programa Infància sense Fum.

✓ Joan Lozano i Fernández. GRAPAT. CAMFiC. PAPSf

- **Calendari 2018.** Aquest any hem participat del calendari que realitza anualment la XCHSF. Està a disposició dels centres d'AP per [descarregar e imprimir](#)
- **Participació Projecte d'Integració de Promoció i Prevenció a l'AP**

Integrants: Jordina Capella, Estela Díaz, Angelina González, Guadalupe Ortega.

Objectius: Implementació conjunta dels programes de promoció i prevenció a l'AP per lligar al pla de salut i pla de govern i als desenvolupaments que es facin des d'atenció primària i també als contractes amb els proveïdors.

Trobar sinergies en la seva coordinació (formació, web, butlletins, dies mundials...)

Definir un paquet mínim d'activitats preventives per cada grup d'edat que integri tots els instruments de cribratge (versions breus) , necessaris dels temes de salut més pertinents en funció de l'edat i el gènere.

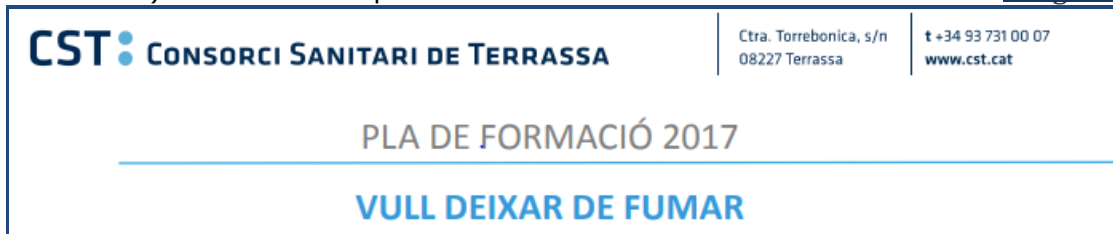
- **Participació dels referents de la xarxa del PAPSf a les xarxes territorials**, tant en la seva constitució com en el desenvolupament i seguiment de les mateixes
- **QTabac:** Servei consultes sobre intervenció tabaquisme (telèfon, mail o web) per a professionals, compartit per la xarxa d'hospital i d'AP. Servei en català/castellà.

ACTIVITATS DELS REFERENTS DE LA XARXA RELACIONADES

Algunes de les activitats que ens han fet arribar alguns dels referents de tabaquisme que són membres de la xarxa del PAPSf:

- Des del Consorci Sanitari de Terrassa: taller d'ajuda als treballadors a deixar de fumar. La Consol Gutiérrez (Metge de família referent de la consulta de tabac del CAP Terrassa Est) i la Silvia del Rey (Infermera referent d'AP del Comitè Promotor CST sense Fum) van realitzar aquesta intervenció el 10 i 17 octubre del 2017. [Programa](#)

- [Blog Antoni Serra Abella](#), Infermer Equip d'Atenció Primària Penedès Rural (CAP La Granada) manté aquest blog tant per als seus companys com per a població.

- Publicació a *Prevención del Tabaquismo* (SEPAR): [Resultados de dos programas de tratamiento del tabaquismo](#). Inmaculada Guillén Olivares, Lourdes Solà Buscallà, Alberto Rivas Guillén (referents de la xarxa del PAPSf)

RECONeixEMENTS

El dia 22 de maig, en el marc de la [IV Jornada de l'Observatori d'Innovació en Gestió de la Sanitat a Catalunya \(OIGS\)](#), han concedit al **Programa Atenció Primària Sense Fum** un **certificat de reconeixement** que acredita la qualitat metodològica del procés d'avaluació i l'impacte positiu generat en el marc de l'organització. L'entrega del certificat va estar a càrrec de l'Hble. Sr. Antoni Comín, conseller de Salut. [Certificat Reconeixement](#)